

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **E. Š.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. L. A., advokátkou v K., proti žalovaným 1/ **P.D.R.S., s.r.o.**, so sídlom v K., 2/ **S.B.D. I K.**, so sídlom v K., **o neplatnosť dražby**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 16 C 206/2005, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 3. septembra 2009 sp. zn. 1 Co 292/2008 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 3. septembra 2009 sp. zn. 1 Co 292/2008 a rozsudok Okresného súdu Košice I zo 7. mája 2008 č.k. 16 C 206/2005-219 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom zo 7. mája 2008 č.k. 16 C 206/2005-219 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal určenia neplatnosti dražby bytu konanej 4. novembra 2005 žalovanými a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovaným náhradu trov konania v sume 10 144,-- Sk k rukám advokáta. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že v konaní o neplatnosť dražby ide o konanie nedeliteľnej povahy, čo znamená, že účinky rozsudku sa musia vzťahovať na všetkých účastníkov dražby. Ide o prípad nerozlučného procesného spoločenstva podľa ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p. Keďže žalobca za účastníka konania neoznačil aj vydražiteľa bytu, žaloba nemohla mať úspech. Za nesprávne považoval i označenie žalovaného 2/ ako účastníka konania (S. B. D. I, K.), ktorý nie je pasívne legitimovaný v tomto konaní, pretože je len správcom bytov na základe zmluvy o výkone správy a napokon vyhovaniu žalobe bránil i nedostatok existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.), ktorú žalobca v konaní nepreukázal.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 3. septembra 2009 sp. zn. 1 Co 292/2008 na odvolanie žalobcu napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219 O.s.p. potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, keď sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že pokiaľ žalobca za účastníka konania neoznačil aj vydražiteľa ako vlastníka vydraženého bytu, správne súd prvého stupňa uzavrel, že nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dražby, pretože zmyslom takéhoto konania je, aby sa dražba anulovala a aby došlo k spätnému zápisu vlastníctva na pôvodného vlastníka, čo nie je možné, ak súčasný vlastník nie je účastníkom konania. Z tohto dôvodu sa už ďalšími dôvodmi, pre ktoré okresný súd žalobu zamietol, nezaoberal.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho i okresného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie z dôvodu, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., konanie je postihnuté inou vadou (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Za odňatie možnosti konať pred súdom považoval nesplnenie poučovacej povinnosti súdu podľa § 5 ods. 1 O.s.p. o jeho procesných právach, keď súd ho najmä nepoučil o možnosti požiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, čo by pozitívne ovplyvnilo jeho postavenie v konaní, v ktorom bol neúspešný iba z procesných a formálnych dôvodov. Za odňatie možnosti konať pred súdom tiež považoval doručenie vyjadrenia žalovaných súdom prvého stupňa krátkou cestou na pojednávaní a nedostatkom času na vyjadrenie sa k takému podaniu a tiež rozhodnutie odvolacím súdom bez nariadenia pojednávania. Za inú vadu konania majúcu za následok nesprávnosť rozhodnutia vo veci potom považoval odročenie pojednávania za účelom vyhlásenia rozsudku, pričom súd na takomto pojednávaní ďalej konal vo veci a napokon rozhodnutie spočíva i na nesprávnom právnom posúdení veci, keď existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je potrebné vidieť v tom, že takýto rozsudok by žalobcovi významnou mierou pomohol v konaní o určení vlastníctva k predmetnému bytu, ktoré žalobca mieni iniciovať. Zároveň požiadal o odloženie vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

Žalovaní vyjadrenie k dovolaniu nepodali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), prejednal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 243 O.s.p. a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p., dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody neposudzuje dovolací súd iba podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na obsah dovolania, ale tiež zákonnú povinnosť dovolacieho súdu (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. Dovolateľ procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a žiadna z týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo.

K námietke dovolateľa, že mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom, je potrebné uviesť, že pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. Dovolací súd dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom i súdom prvého stupňa je takouto vadou, vyplývajúcou z citovaného ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., postihnuté.

Podľa žalobcu malo k tejto vade dôjsť tým, že prvostupňový súd ho nepoučil v zmysle § 5 O.s.p., o jeho procesnom práve nechať sa zastúpiť advokátom.

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 O.s.p.).

Z čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva právo každého na právnu pomoc v konaní pred súdmi, ako aj inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy. Z prívlastku „právna“ pomoc vyplýva, že v danom prípade mal ústavodarca na mysli pomoc v kvalifikovanej právnej forme, ktorú môže poskytnúť iba osoba s patričným, t.j. právnickým vzdelaním.

Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu Ústavou Slovenskej republiky garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie Ústavou Slovenskej republiky (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca už podanou žalobou z 25. novembra 2005 požiadal súčasne súd aj o oslobodenie od súdneho poplatku. Po preukázaní majetkových a finančných pomerov súd prvého stupňa uznesením z 25. januára 2007 č.k. 16 C 206/2005-34 žalobcovi priznal oslobodenie od súdnych poplatkov a to v plnom rozsahu.

Podľa § 138 ods. 1 vety prvej O.s.p., na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podľa § 30 O.s.p., účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Z obsahu spisu nevyplýva, že by súd prvého stupňa dal žalobcovi po tom, čo mu priznal oslobodenie od súdnych poplatkov poučenie o možnosti žiadať ustanoviť na svoje zastupovanie v tomto konaní zástupcu z radov advokátov. Z uvedeného nedostatku postupu súdu prvého stupňa nevyvodil žiadny dôsledok ani odvolací súd. Tým bolo konanie pred oboma súdmi postihnuté vadou vyplývajúcou z § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. odňatím možnosti žalobcu konať pred súdom, zakladajúcou prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania. Existencia tejto vady je porušením práva na poskytovanie spravodlivej ochrany práv zaručeného citovaným ustanovením § 1 O.s.p., ako aj čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Bolo povinnosťou súdu interpretovať právnu úpravu obsiahnutú v ustanovení § 30 v spojení s ustanovením § 138 O.s.p. v prospech žalobcovho základného práva na právnu pomoc zaručeného čl. 47 ods. 2 ústavy. Keďže nerešpektovaním tohto jeho práva súdom sa žalobcovi neumožnilo uplatniť jeho procesné právo garantované zákonom (O.s.p.), ktoré tvorí integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu, porušili súdy aj základné právo žalobcu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudky oboch súdov zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 3 O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu i prvostupňového súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 11. februára 2010

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová